

Naturpolitik i Varde Kommune

Indhold:

- Indledning
- Sigtelinjer for naturpolitikken
- Rammer og grundlag for naturpolitikken
- Varde Kommunes Indsatsplan
- Forslag til indsatser tilskyndet af Varde Kommune
- Bilag
- (Info/tekstbokse der skal indsættes løbende i dokumentet for at gøre politikken mere spændende)

Indledning

Varde Kommune rummer en usædvanlig rig og varieret natur, som er særligt karakteriseret ved Vadehavet og de tilstødende strandenge, i vestkystområdet samt i naturkorridorer langs Varde Å-systemet. Væsentlige dele af disse naturområder indgår i Nationalpark Vadehavet og Naturpark Vesterhavet. Desuden er Vadehavet udpeget som verdensnaturarv af UNESCO ligesom ca. 15 % af kommunens areal er omfattet af forpligtelser i henhold til NATURA 2000 bestemmelser.

I kommunen er vi meget bevidste om, at naturen er vores styrke og at den skal både benyttes og beskyttes. Det er baggrunden for vores nye vision VI I NATUREN. I naturen har vi en stærk ressource, der kan give os og vores aktiviteter ekstra dimensioner og energi. Derfor tager visionen udgangspunkt i naturen, og det vi bruger naturen til. Det er et mål for visionen, at vi vil være kendt som stedet, hvor vi på bæredygtig vis tænker naturens enestående kvaliteter ind som ekstra ressourcer i de ting, vi gør i hverdagen.

Sådan en vision er kun realistisk, hvis vi passer ekstra godt på vores fælles natur, skaber mere natur og er bevidste om, hvordan vi anvender den. Et af de vigtige formål med at udarbejde en Naturpolitik i Varde Kommune er netop at løfte og underbygge naturvisionen ved at få sikret disse hensyn. Udfoldelsen af naturpolitikken sker bedst ved at inddrage alle relevante aktører, og det er Varde Kommunes ambition, at inddragelsen af aktører sker på en konstruktiv og positiv måde. Kun gennem en fælles og målrettet indsats fra alle aktørers side i Varde Kommune kan visionens ønsker og ansvar løftes på en tilfredsstillende måde.

Sigtelinjer for naturpolitikken

Varde Kommune har udarbejdet denne naturpolitik for at sikre en endnu mere varieret og righoldig natur med plads til udvikling og oplevelse for både borgere og turister.

Naturpolitikken har 5 overordnede mål:

- Bedre natur
- Mere natur
- Mere sammenhængende natur
- Oplevelse og benyttelse af naturen
- Særligt fokus på de i kommunen forekommende sjældne eller truede arter

Bedre natur indebærer en højnelse af naturkvaliteten og biodiversiteten på eksisterende naturarealer, genskabelse og bevaring af værdifulde samt karakteristiske naturtyper og landskaber. Dette kan blandt andet opnås gennem forskellige former for naturpleje eller ved en ekstensiveret og mere naturnær udnyttelse af for eksempel kulturrenge og skove. En øget naturkvalitet kan også opnås ved at beskytte sårbare naturområder og arter mod ødelæggende forstyrrelser samt beskytte naturligt næringsfattige områder mod næringsberigelse. Ved planlægning af for eksempel skovrejsningsprojekter og større landbrugsbyggerier er det væsentligt at være opmærksom på, at projekterne ikke skal skæmmer sårbare og værdifulde landskaber.

Mere natur indebærer en øgning af de samlede naturarealer i kommunen og et højere naturindhold i kulturlandskabet. Der kan være tale om større projekter med genskabelse af store naturområder, men det er også vigtigt at indtænke "hverdagsnaturen" ved for eksempel at skabe mulighed for større naturindhold i grøftekanter, parker, haver, bynære skove og diger, læhegn og andre småbiotoper i agerlandskabet.

Mere sammenhængende natur indebærer etablering af bedre sammenhæng mellem naturområder, så dyre- og plantearter kan sprede sig mellem områderne og ikke isoleres i små sårbare bestande.

De tre første mål spiller tæt sammen, og en indsats for det ene vil ofte være en indsats for dem alle. Hvis eksempelvis et intensivt udnyttet lavbundsareal henlægges til ekstensivt udnyttet natureng for at skabe sammenhæng mellem tilstødende eksisterende naturområder, vil man samtidig have skabt mere natur. De nye naturområder kan samtidig virke som en bufferzone, der mindsker kulturpåvirkningen af de eksisterende naturområder, og dermed forbedres naturtilstanden. Naturtilstanden i det samlede område vil også på sigt blive forbedret, da muligheden for spredning af arter mellem delområderne er forbedret.

Oplevelse og benyttelse af naturen kan styrkes ved at skabe bedre adgangsforhold til naturområder og bedre muligheder for friluftaktiviteter samt ved at informere borgerne og turisterne om kommunens naturværdier og friluftsfaciliteter. Alle de øvrige mål vil være med til at

skabe gode oplevelser i naturen, i det en rigere, mere udbredt og sammenhængende natur vil give flere spændende og unikke naturoplevelser. Der kan gøres en ekstra indsats for at inddrage borgerne aktivt i de naturforbedrende tiltag, hvilket kan give både skoleelever, voksne og måske også turister en ekstra og ganske særlig dimension på naturoplevelsen.

Særligt fokus på sjældne eller truede arter kan betyde, at Kommunen som myndighed skal opstille særlige foranstaltninger for at sikre specifikke arter og levesteder, der hvor man har kendskab til deres forekomst, - for eksempel en faunapassage ved en vej, biotoppleje for birkemusen eller etablering af paddeskrab til strandtudsen. Man kan også aktivt inddrage borgerne i at værne om særlige arter via oplysningskampagner eller ved at give mulighed for deltagelse i registrering af arterne eller i biotopforbedringer og lignende.

Med fokus på disse 5 overordnede mål skal naturpolitikken sikre, at særlige naturarealer, skove og plantager udvikles og benyttes ud fra principper, der tager særligt hensyn til de mest sårbare naturområder og skaber størst mulig sammenhæng og bæredygtighed i naturgrundlaget. Politikken skal understøtte det aktive friluftsliv, som kommunens mange naturarealer byder på, og bidrage til at udfylde kommunens vision "Vi i Naturen". Naturen og den biologiske mangfoldighed skal beskyttes ved at bevare, sikre og øge antallet af levesteder for hjemmehørende planter og dyr. Beskyttelsen af den eksisterende natur skal fremmes, og der skal skabes mere plads og større sammenhæng i og mellem naturområder af international, regional og lokal betydning. De største naturbeskyttelsesinteresser findes indenfor Natura 2000-områderne samt indenfor kommuneplanens udpegning af naturområder, men vi skal også være opmærksomme på de store muligheder, der findes i den bynære natur og i anden hverdagsnatur.

Rammer og grundlag for Naturpolitikken

Rammer og grundlag for Varde Kommunes Naturpolitik er gældende lovgivning på natur- og miljøområdet, nationale og internationale forpligtigelser samt national og lokal planlægning. Naturbeskyttelsesloven og miljømålsloven danner sammen de vigtigste rammer og grundlag for kommunens naturpolitik.

Natura 2000-områderne udgør sammen med de beskyttede naturområder efter naturbeskyttelsesloven § 3 det vidt forgrenede netværk af økologiske forbindelser og potentielle økologiske forbindelser i kommunen. Hovedstrukturen inden for dette netværk er fastlagt med kommuneplanens hovedindsatsområder, så der kvalificeret kan peges på de hovedindsatsområder, hvor naturbevarings- og naturgenopretningsindsatser vil gøre mest gavn. Konkret er der opstillet en række mål for hovedindsatsområderne i kommuneplanen (se bilag).

Nationalpark Vadehavet og naturpark Vesterhavet indeholder nogle af de største naturmæssige kvaliteter i Varde Kommune. Nationalpark Vadehavet har ophæng i nationalparkloven fra 2007, mens naturpark Vesterhavet er en mærkningsordning under Friluftsrådet. Foruden at opstille en række mål for de 2 parker indeholder planerne for områderne også en række indsatser/tiltag for naturforbedringer, naturformidling, friluftsliv og fokus på truede plante- og dyrearter.

Danmark er forpligtet til at standse tabet af biodiversitet inden 2020 i overensstemmelse med EU's og FN's 2020 mål. Naturpolitikken er et eksempel på at Varde Kommune påtager sig sit ansvar for at bidrage til Danmarks forpligtelse om at stoppe tabet af biodiversitet.

Gennem eksisterende og ny kommunal planlægning er og vil der kunne opstilles en række mål og konkrete indsatsforslag, der udfylder og virkeliggør Varde Kommunes naturpolitiks 5 overordnede mål. Naturpolitikken er samtidig tiltænkt som et handlingsparameter på tværs af kommunens øvrige politikområder, således at de andre politiske områders betydning og konsekvens for naturen også tænkes ind og vurderes i henhold til naturpolitikken.

Varde Kommunes indsatsplan

Som en del af Naturpolitikken vil Varde Kommune frem mod 2019 sætte fokus på naturen med en indsatsplan som indeholder 8 specifikke indsatser og et katalog med yderligere forslag til indsatsområder. Indsatserne skal være med til at forbedre naturen og oplevelsen af den i Varde Kommune. Indsatsplanen vil senest ved planens udløb blive evalueret og genvurderet.

Det er målet med indsatserne, at de skal have en bred naturmæssig effekt, men det er desuden tilstræbt at finde indsatser, der enten enkeltvist eller tilsammen favner over alle de forskellige naturkategorier, som vi har her i kommunen.

- Den lysåbne indlandsnatur
- Værdifulde landskaber
- Skovene
- Kyst og klitlandskab
- Sø og vandløb
- Hverdagsnaturen

Hver enkelt indsats er herunder beskrevet. Figurerne illustrerer med grøn farve hvilke mål den enkelte indsats hjælper med at opfylde og hvilke naturkategorier, der vil blive forbedret. Indsatsplanen vil snarest i 2016 blive fulgt op af en handleplan for hvordan hver enkelt indsats skal føres ud i livet lige som der vil blive taget hul på de øvrige forslag i indsatskataloget i takt med mulighederne og nødvendig prioritering af ressourcer hertil.

Indsats 1 – Forbedring af naturtilstanden og formidlingen i fredede naturområder

Varde Kommune vil fortsat føre tilsyn med og undersøge plejebehovet af fredede områder i forhold til fredningernes formål og igangsætte pleje de steder, hvor der findes behov herfor. Varde Kommune vil frem mod 2019 opdatere og etablere yderligere formidlingsstandere og publikumsfaciliteter til gavn for oplevelsen af vores fredede områder. Indsatsen vil gælde alle fredede naturområder, men vil i første omgang overvejende fokusere på områderne Alslev Hede, Boldbjerg, Krogsande, Holme Å og Vrøgum Kær.

Indsatsen vil bidrage til visionen Vi i Naturen og skabe større fokus på vores omgivende natur og vores brug af den. Kommunen vil selv forestå meget af arbejdet, men vil indgå i dialog med interessenter om, hvor og hvordan vi bedst sikrer en bedre formidling til de besøgende af vores frededområder.

Opfyldelse af Naturpolitikens 5 mål

Bedre natur

Mere natur

Sammenhængende natur

Oplevelse og benyttelse

Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur

Værdifulde landskaber

Skovene

Kyst og Klitlandskaber

Sø og vandløb

Hverdagsnaturen

Indsats 2 – Naturvenlig drift af kommunens grønne områder, grøftekanter og vejskrænter

Varde Kommune vil de næste år ændre praksis for plejen af kommunens grønne områder og grøftekanter. Ændringen skal i praksis give en større biodiversitet i byerne, på skrænter og i grøftekanter langs vejene. Disse arealer bliver ofte glemt i snakken om naturområder men besidder samlet set et stort potentiale som levested for mange planter og insekter, der udgør et fødegrundlag for andre dyr, vi gerne vil se i byerne som eksempelvis fuglene. Ændringen af praksis skal ske på udvalgte og velegnede arealer, så indsatserne opnår en synergi og afvejes i forhold til andre afledte og muligvis uheldige konsekvenser. Eksempler på synergier eller konsekvenser kan være klimatilpasningsindsatserne og mulighed for fri leg og bevægelse.

Den ændrede praksis vil betyde et ændret bybillede med for eksempel mere dødt véd og græsplæner, der bliver slået med en ændret praksis til gavn for planter og insekter. Denne Indsats vil skabe et ændret bybillede med flere "vilde" grønne områder. Varde Kommune er opmærksom på, at det ændrede visuelle udtryk ikke er noget, som alle vil finde lige tiltrækkende. Dog er målet at skabe forståelse og at skabe spændende områder til glæde for både børn og voksne i stedet for de kedelige ubenyttede offentlige græsplæner, der præger bybilledet.

Opfyldelse af Naturpolitikens
5 mål

Bedre natur
Mere natur
Sammenhængende natur
Oplevelse og benyttelse
Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur
Værdifulde landskaber
Skovene
Kyst og Klitlandskaber
Sø og vandløb
Hverdagsnaturen

Indsats 3 - Informere om naturpleje i forbindelse med fælles besigtigelse af beskyttet natur med lodsejere

Forvaltningen vil gøre det til en fast kutyme i forbindelse med besigtigelser af private naturområder med beskyttede naturtyper at informere via en pjece om forskellige muligheder for naturpleje og tilskudsmuligheder til det givne areal, der kan være med til at bevare og forbedre naturtilstanden. Det er kommunens forhåbning at private lodsejere vil tage imod denne håndsækning til en dialog om, hvordan vi beskytter vores fælles natur.

Opfyldelse af Naturpolitikens
5 mål

Bedre natur
Mere natur
Sammenhængende natur
Oplevelse og benyttelse
Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur
Værdifulde landskaber
Skovene
Kyst og Klitlandskaber
Sø og vandløb
Hverdagsnaturen

Indsats 4 - Fjerne vandløbspærringer og etablere gydepladser i vandløbene

Varde Kommune vil inden 2019 have fjernet 52 vandløbspærringer og etableret flere gydepladser til laksefisk. Indsatsen skal være med til at forbedre tilstanden i kommunens vandløb og være til gavn for blandt andet laksen og ørreder, der bruger kommunens å-systemer som vigtige gydepladser. Som en afledt effekt vil forholdene for lystfiskeriet også forbedres til gavn for lokalbefolkningen og turismen. Kommunen vil de næste år indgå i dialog med de lodsejere, der bliver påvirket af fjernelsen af vandløbspærringerne.

Opfyldelse af Naturpolitikens
5 mål

Bedre natur

Mere natur

Sammenhængende natur

Oplevelse og benyttelse

Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur

Værdifulde landskaber

Skovene

Kyst og Klitlandskaber

Sø og vandløb

Hverdagsnaturen

Indsats 5 - Okkerfjernelse i vandløb

Varde Kommune vil inden 2019 have anlagt og påbegyndt indsatser til reduktion af okkerbelastningen i 11 udvalgte vandløb. Indsatserne vil primært bestå i anlæggelse af okkersøer på de øvre dele af vandløbene, hvilket vil fjerne okkeren og forbedre vandkvaliteten på mange kilometer vandløb nedenfor søerne. Dette vil øge laksefiskenes gydemuligheder og øge diversiteten af vandløbsinsekter og vandplanter. Okkersøerne vil samtidigt kunne bidrage til mere natur. Indsatsen vil være fokuseret på vandløb hvor der er potentiale for naturlig fiskeproduktion til gavn for lokalbefolkning og turismen. Det kan ikke undgås, at en eller flere lodsejere bliver berørt i mere eller mindre omfang. Kommunen vil søge den gode dialog med de berørte lodsejere og afveje hensynet til eventuelle andre interesser, der må være ved vandløbet.

Opfyldelse af Naturpolitikens
5 mål

Bedre natur

Mere natur

Sammenhængende natur

Oplevelse og benyttelse

Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur

Værdifulde landskaber

Skovene

Kyst og Klitlandskaber

Sø og vandløb

Hverdagsnaturen

Indsats 6 - Etablering af vandre- og cykelstier

Varde Kommune vil inden 2019 have etableret yderligere 5 km vandre- og 10 km cykelsti i naturskønne bynære områder. En sådan indsats kræver involvering af lokale ildsjæle og lodsejere, der vil skulle lægge jord til. Det er kommunens politik, at inddragelsen af jord skal ske på frivillig basis, og at initiativet til etableringen skal være lokalt forankret.

Denne indsats bidrager til hele essensen af visionen Vi I Naturen, at forbedre benyttelsen og oplevelsen af naturen i Varde Kommune.

Opfyldelse af Naturpolitikens
5 mål

Bedre natur
Mere natur
Sammenhængende natur
Oplevelse og benyttelse
Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur
Værdifulde landskaber
Skovene
Kyst og Klitlandskaber
Sø og vandløb
Hverdagsnaturen

Indsats 7 – Forbedring af naturen i de kommunalt ejede skove

Skovene i Varde Kommune er vidt forskellige både i forhold til alder, placering, type og så tjener de forskellige formål. Den mest fordelagtige forbedring af naturen i skovene er altså situationsbestemt fra sted til sted.

Varde kommune vil de næste tre år fokusere på følgende to indsats i skovene:

- *Udpegning af livstræer* – Varde Kommune vil skabe bedre natur i skovene ved at efterlade udvalgte træer til naturlig død og kompostering. Disse træer skal fremover være kendt som livstræer og være med til at skabe bedre natur i skovene. Både som levende gamle træer og som dødt véd.
- *Skabelse af 2 ha hede og hedemose* - Heden er et vigtigt kulturlandskab og levested for mange dyr men er ved at forsvinde. Vi har i Danmark derfor et mål om at bevare og skabe mere hede. Varde kommune vil arbejde for, at der i de kommunale skove skabes minimum 2 ha ny hede, der bliver en lille småbiotop i de plantageprægede skove som f.eks. Sønder Plantage. Heden vil bidrage med en højere biodiversitet og ændret landskabstræk til området til gavn for både dyr og mennesker

Opfyldelse af Naturpolitikens
5 mål

Bedre natur
Mere natur
Sammenhængende natur
Oplevelse og benyttelse
Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur
Værdifulde landskaber
Skovene
Kyst og Klitlandskaber
Sø og vandløb
Hverdagsnaturen

Indsats 8 – Sikre et opdateret Høj NaturVærdi (HNV) kort

Varde Kommune ønsker at skabe bedre muligheder for landmænd til at opnå HNV støtte og dermed at understøtte plejeindsatsen af værdifulde naturarealer. Varde Kommune vil derfor sikre et opdateret NaturVærdi kort. Oplysninger om naturværdien af de enkelte arealer kan bidrage med op til 6 point ud af de 13 point, som et areal maksimalt kan opnå, og vil derfor markant forbedre chancerne for at få tildelt støtten.

Håbet er at denne indsats vil kunne skabe synergi med de øvrige indsatser fundet i indsatskataloget (se bilag), da jordejere nu kan opnå økonomisk støtte ved at ekstensivere driften og derved skabe incitament for flere indsatser og driftsformer, hvor for eksempel den intensive drift i dag udgør en forhindring.

Opfyldelse af Naturpolitikens 5 mål

Bedre natur

Mere natur

Sammenhængende natur

Oplevelse og benyttelse

Sjældne og truede arter

Naturkategorier

Den lysåbne indlandsnatur

Værdifulde landskaber

Skovene

Kyst og Klitlandskaber

Sø og vandløb

Hverdagsnaturen

Indsatskatalog – Yderligere forslag til indsatser for Varde Kommune og andre interessenter

Varde Kommune vil i den kommende årrække tilskynde til indsatser, der skal være med til at forbedre og beskytte naturen beliggende i Varde Kommune. Nedenstående tabel viser forslag til indsatser og deres medvirken til opfyldelse af Naturpolitikens 5 overordnede mål. Listen er udarbejdet med input fra blandt andet Grønt Råd.

Støttemuligheder

Flere af de foreslåede indsatser vil for initiativtager / lodsejer umiddelbart betyde ekstra udgifter. Kommunen er altid behjælpelig med rådgivning omkring pleje og vejledning omkring ansøgning af økonomisk støtte. Af mulige støttesteder kan nævnes:

- Naturerhvervsstyrelsen - Uddeler hvert år penge til naturforbedrende tiltag såsom etablering af levesteder for bilag IV arter. Rydning, afgræsning og etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000 områder samt mange flere.
- Naturstyrelsen - Uddeler hvert år penge til små og store projekter som pleje af den danske natur, friluftaktiviteter, skovrejsning og naturgenopretning. Store projekter er typisk finansieret gennem EU-Life midler.
- Friluftsrådet - Uddeler sammen med en række private fonde hvert år mange penge til forbedring af oplevelses- og friluftslivsmulighederne i vores natur.

Indsatskatalog

Interesser

	Grønne interesse-organisationer	Landbruget	Øvrige Lodsejere	Den generelle befolkning
1 Prioritere besigtigelse af A-værdisatte § 3 områder for at undersøge om en akut indsats er nødvendig				
2 Information ud til lodsejere, når ny eller overset natur bliver registreret.				
3 Bevare og etablere småbiotoper i landbrugslandskabet og i/ved byerne.				
4 Samarbejde med brugerne om forbedring af naturoplevelsen i hverdagsnaturen				
5 Fokus på pleje og vedligehold af eksisterende områder				
6 Oplysning til private om naturvenlig drift af haver, læhegn, diger, gravhøje, rabatter o.l.				
7 Hjælp til opstart af græsningslaug og lånekvægsordning				
8 Opsøgende og understøttende arbejde til naturpleje på Natura 2000 områder				
9 Information til lodsejere om hvorfor deres særlige sårbar/sjældne natur skal bevares				
10 Bufferzoner om værdifulde næringsfattige naturtyper som er følsomme for/truede af næringsstofpåvirkning				
12 Genskabelse af naturlig hydrologi i skove				
13 Have fokus på at forskellige former for anvendelse af naturområderne ikke konflikter med andre interesser				
14 Åbning af rørlagte og gensnoning af regulerede vandløb				
15 Fjernelse af vandløbsspæringer				
16 Ådalsprojekter, hvor vandløb og ådal tænkes sammen				
17 Rydninger til synliggørelse af særligt værdifulde landskaber				
18 Info til lodsejere om tilskudsordning til udtagelse af kulstofrige arealer				
19 Informere om muligheder for naturpleje i forbindelse med besigtigelser				
20 Genopretningsprojekter af lavbundsområder				
21 Skovrejsning hvor der kan skabes sammenhæng mellem skovområder med naturnær skovdrift				
22 Etablering af vandhuller udenfor §3 områder eller for bilag IV-arter				
23 Indsats mod affald i naturen				
24 Bedre formidling af fredede og beskyttede naturområder				
25 Undersøge hvor nemt det er at tage offentlig transport til de største naturoplevelser				
26 Anvende eksisterende data og det nye biodiversitetskort til at gøre en indsats for sjældne arter				

Bilag til Rammer og grundlag for naturpolitikken

Formålet med dette bilag er at give en uddybende forklaring og beskrivelse af rammerne for naturpolitikken.

Lovgivningen på natur- og miljøområdet, nationale og internationale forpligtigelser samt national og lokal planlægning danner rammer og grundlag for naturpolitikken i Varde Kommune. Naturpolitikken udarbejdes i overensstemmelse med blandt andet naturbeskyttelsesloven, miljømålsloven og de internationale Natura 2000 forpligtigelser og med henblik på at fremme formålet med disse.

Naturbeskyttelseslovens § 3 fastlægger en generel beskyttelse af forskellige karakteristiske naturtyper i Danmark. Det drejer sig om heder, overdrev, enge, moser, strandenge, vandhuller og søer ofte benævnt § 3-områder. En lang række vandløb er også beskyttet under naturbeskyttelseslovens § 3. Det er også naturbeskyttelsesloven, der opsætter de lovmæssige rammer for borgernes adgang til at færdes i naturen.

Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, som udgøres af habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. Områderne er udpeget på baggrund af EU's naturbeskyttelsesdirektiver, som pålægger medlemslandene at beskytte en række arter og naturtyper ofte benævnt habitatnaturtyper. For hvert Natura 2000-område er der udarbejdet en Natura 2000-plan. Udpegningsgrundlaget og bevaringsmålsætningerne for de enkelte områder er beskrevet i de statslige Natura 2000-planer, og i basisanalyserne er naturindholdet nærmere beskrevet. Indenfor Varde Kommune ligger helt eller delvist 9 Natura 2000-områder. Ud fra Natura 2000-planerne har kommunen udarbejdet Natura 2000-handleplaner, som kommunen er forpligtet til at gennemføre inden udgangen af 2015, og herefter vil nye Natura 2000-planer og -handleplaner tage over.

EU's vandrammedirektiv har til formål at beskytte det europæiske vandmiljø - vandløb og søer, overgangsvande, kystvande og grundvand. Vandrammedirektivet er indarbejdet i dansk lovgivning via miljømålsloven. De nationale vandplaner, som er udarbejdet af miljøministeriet, er et centralt element i gennemførelsen af vandrammedirektivet.

I 2014 har regeringen udgivet *Naturplan Danmark, Vores fælles natur*, som fastlægger en samlet national strategi for naturen i Danmark. I planen er der fremhævet tre indsatsområder: 1) Mere plads og mere sammenhæng i naturen, 2) Styrket indsats for vilde planter og dyr, 3) Bedre mulighed for fællesskab gennem naturoplevelser og friluftsliv. Varde kommunes 5 overordnede mål for naturpolitikken falder helt i tråd med disse tre indsatsområder.

Kommuneplanen fastlægger nogle rammer og målsætninger for naturen i Varde Kommune, som naturpolitikken tager udgangspunkt i. De største naturbeskyttelsesinteresser findes indenfor Natura 2000-områderne samt indenfor kommuneplanens udpegning af naturområder. Udpegningen af naturområder omfatter fredede områder samt en væsentlig del af de områder, der er generelt beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3, skove med værdifuld naturpræget skov eller med korridormæssig betydning samt arealer, hvor en ekstensivering af landbrugsdriften vil kunne skabe bedre spredningsmuligheder imellem eksisterende gode naturlokaliteter.

Sammen med Natura 2000-områderne udgør de udpegede naturområder det vidt forgrenede netværk af økologiske forbindelser og potentielle økologiske forbindelser i kommunen. Hovedstrukturen inden for dette netværk er fastlagt med kommuneplanens hovedindsatsområder, så der kvalificeret kan peges på de

hovedindsatsområder, hvor naturbevarings- og naturgenopretningsindsatser vil gøre mest gavn. Hovedstrukturen i netværket udgøres dels af korridorer og naturarealer med særligt værdifulde lokaliteter og dels af de største og mest sammenhængende korridorer, der skaber forbindelse imellem fjerntliggende naturarealer. Naturpleje- og naturgenopretningsprojekter prioriteres højest i hovedindsatsområderne og er særligt målrettet opfyldelsen af de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Følgende højt prioriterede mål for hovedindsatsområderne fremhæves i kommuneplanen:

- At skabe sammenhæng i naturområderne. Målet er ofte at holde arealer i ådalene uden for omdrift.
- At fastholde nuværende ekstensiv landbrugsdrift.
- At ekstensivere driften på intensivt drevne kulturrenge eventuelt i forbindelse med vandstandshævning.
- At omgive højt målsatte lokaliteter med en bufferzone, der øger naturarealet og mindsker kulturpåvirkningen fra dyrkede arealer.
- At genindføre græsning eller høslet på lokaliteter, der er truet af tilgroning
- At skabe korridorer, der giver planter og dyr mulighed for at sprede sig mellem naturområderne.
- At øge den biologiske variation ved etablering af småbiotoper i landbrugsområder, i særdeleshed hvor der er kendskab til særlige artsforekomster.

Varde Kommunes naturkvalitetsplan, som er en del af kommuneplanen, indeholder statusbeskrivelser af de § 3 beskyttede områder og målsætningerne for deres tilstand. Som et supplement til ovenstående overordnede mål for hovedindsatsområderne indeholder planen en detaljeret beskrivelse af de enkelte hovedindsatsområder og en mere detaljeret beskrivelse af de konkrete mål for de enkelte områder – ofte helt ned på lokalitetsniveau. Eksempler fra Hovedindsatsområde Varde Å/Grindsted Å: "*Behov for ekstensiv drift i form af græsning eller høslet – især mellem Nørholm og Hodde*" og "*Behov for overvågning af det vældpåvirkede overdrev ved Hessel for at følge de sjældne arters bestandsudvikling, herunder specielt den kødædende plante vibefedt*". Naturkvalitetsplanen er et vigtigt grundlag for naturpolitikken og et vigtigt redskab for realiseringen af den. Hovedindsatsområderne er udpeget på baggrund af naturkvalitetsplanen.

Nationalpark Vadehavet. Den nordlige del af nationalparken ligger i Varde Kommune og rummer væsentlige og værdifulde dele af kommunens naturområder. Nationalparkbestyrelsen har vedtaget Plan for Nationalpark Vadehavet 2013-18, der indeholder en lang række konkrete mål og indsatser for naturforbedringer, indsatser for særligt truede plante- og dyrearter og for naturformidling. Der er tale om mål og indsatser, som i høj grad er i overensstemmelse med og understøtter de 5 overordnede mål for Varde Kommunes naturpolitik. Nationalparken råder også over projektmidler, og kommunen ser frem til et samarbejde med Nationalpark Vadehavet omkring realisering af konkrete projekter, der kan medvirke til at opfylde målene for naturpolitikken.

Naturpark Vesterhavet. En stor del af kommunens vigtigste naturområder er beliggende i Naturpark Vesterhavet, som strækker sig langs kysten fra Nationalpark Vadehavet mod syd til kommunegrænsen mod nord. I naturparkplanen for Naturpark Vesterhavet indgår en række målsætninger og konkrete udviklingstiltag for naturen og friluftslivet og naturformidlingen i naturparken. De fleste af disse tiltag kan helt oplagt indgå i gennemførelsen af naturpolitikken. Et godt eksempel er kortlægning og sektionering af strandene, der samtidig kan tjene til bedre beskyttelse af særligt udsatte områder og ynglefugle og sikre

hensyn til forskellige brugergrupper som drageflyvere, windsurfere, almindelige badende og folk, der vil have den rene naturoplevelse.

Fakta bokse – Indsættes sammen med billeder igennem dokumentet for at gøre det mere spændende.

Odderen (*Lutra lutra*) - har været udryddelsestruet og er i dag beskyttet ifølge EF-habitatdirektivet. Odderen lever ved og i uforstyrrede vandløb, søer, moser og fjordområder med gode skjulemuligheder i form af vegetation. Den er nataktiv og meget sky. I dag er odderen igen vidt udbredt i Varde Kommune. (Billede)

Strandtuds (*Epidalea calamita*) – er lille og tætbygget og har en tydelig gul stribe ned langs ryggen. Den bliver op til 8 cm lang. Den kendes fra hele landet, men er nu blevet sjælden mange steder og er derfor fredet og beskyttet af habitatdirektivet. I Varde Kommune er strandtuds kendt fra en række lokaliteter langs Ho Bugt og langs Vestkysten, - herunder råstofområdet ved Broeng, Skallingen og flere større bestande på Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn.

Birkemus (*Sicista betulina*) – Birkemus er et af Danmarks mest sjældne pattedyr og er beskyttet af både dansk og europæisk lovgivning. Birkemus lever typisk i høj græs- og urtevegetation og gerne med spredte buske og en vis grad af fugtighed. Den overvintrer i diger, skrænter eller andre udyrkede og uforstyrrede arealer. Disse steder er derfor meget værdsat. Arten findes flere steder i Varde Kommune, men er især registreret på lokaliteter i Varde Å-systemet. Naturstyrelsen og Varde Kommune har i samarbejde i 2014-2015 gennemført et plejeprojekt for arten på lokaliteter ved Ralm Bæk.

Grøn kølleguldsmed (*Ophiogomphus cecilia*) – er en af vores tre fredede guldsmedearter. Den er truet af forurening af vores vandløb og lever i dag kun ved nogle af de store jyske åer og er beskyttet ifølge EF-habitatdirektivet. Som følge af den forbedrede vandløbskvalitet er denne sjældne guldsmed inden for de seneste år genindvandret til Varde Å efter at have været forsvundet i en lang årrække.

Den lysåbne indlandsnatur

Den lysåbne indlandsnatur udgøres af fersk eng, strandeng, overdrev, hede, kalkrig og kalkfattig mose hver med en stor mangfoldighed af planter og mange forskellige specialiserede arter. Disse naturtyper er bortset fra moserne dannet på grund af ekstensiv udnyttelse fra menneskets side som for eksempel via græsning. Ekstensiv drift med afgræsning og reduceret gødskning giver planter med ringe konkurrenceevne mulighed for at vokse frem. Det er på de arealer, vi finder den største koncentration af f.eks. orkideer og mange andre sjældne og fredede arter. Det er også denne naturkategori, der sammen med søer og vandløb er under størst påvirkning af landbruget – både positivt og negativt.

Værdifulde landskaber

De umiddelbart smukkeste eller mest spændende landskaber er ofte knyttet til ådalene og kysterne og ligger i de fleste tilfælde inden for de udpegede naturområder eller internationale naturbeskyttelsesområder. Der findes imidlertid også andre områder med en særlig landskabelig værdi. Det kan f.eks. være områder, hvorfra der er udsigt over en ådal eller et vidtstrakt landskab. Det kan også være områder, hvor landskabet særligt tydeligt afspejler de geologiske processer, der har givet landskabet form.

Naturpolitikken

Skovene

I dag er kun 14 % af Danmark dækket af skov men i naturtilstand ville det meste af landet være dækket af løvskov. Skovene udgør et levested for rigtig mange dyr og planter både almindelige men også truede arter. Faktisk er skovene det sted med flest rødlistede arter. Foruden at være hjemsted for mange planter og dyr opfylder skovene også mange andre funktioner som et sted for rekreative aktiviteter og produktion. I Varde Kommune drives de 850 ha kommunalt ejede skove med tre forskellige formål: Biodiversitet, produktion og områder til rekreative aktiviteter.

Kyst og klitlandskab

I Varde Kommune har vi en lang kyststrækning, og vi er altid eksponerede overfor naturens kræfter, der er med til at forme vores landskab. Kyst- og klitlandskabet er et dynamisk landskab, der indeholder noget af den mest oprindelige natur, som findes i Danmark. Havet aflejrer sand på stranden og vinden fører det videre ind over land. Kyst og klitlandskabet har historisk været et meget barskt område og vores forfædre måtte virkelig kæmpe for at kunne overleve der. I dag er kyst og klitlandskabet habitat for et hel særligt plante- og dyreliv og betragtes af nogle, som det sidste rigtige natur, der er tilbage i Danmark grundet menneskets nuværende relativt begrænsede påvirkning af denne naturkategori.

Sø og vandløb

Søer, vandløb og vådområder er vigtige naturtyper i det danske landskab. Det er landskabselementer, der ofte forbinder andre naturområder og derfor bruges som korridorer for dyre og planteliv. De er i høj grad påvirket af menneskelige aktiviteter som f.eks. vandindvinding, udledning af spildevand og udretning. Med vandplanerne er der sket en stor forbedring af de danske vandløb, men det kan blive bedre endnu.

Hverdagsnaturen

Hverdagsnaturen er den natur vi i dag er mest i kontakt med. Det er parker og grønne arealer i byerne, skovene og de åbne landskaber i udkanten af byerne. Det inkluderer dog også grøftekanter og andre åbne arealer langs vejene samt diger, læhegn og andre småbiotoper i agerlandskabet. Det er disse områder, der dagligt giver borgerne i kommunen et naturindhold og som bliver mest brugt af mennesker og derved opfylder mange andre behov end bare at være et sted for dyr og planter. Hverdagsnaturen er der hvor vi går ture i nærområdet eller på anden vis bruger i hverdagen. Den bruges derfor intensivt og det skal der fremover være endnu mere plads til og mulighed for.